

1

2

Vidra med nebom in vodo

// Marjana Hönigsfeld Adamič

1, 2: Ker ima vidra razmeroma kratke noge in stopa po celih stopalih, je na kopnem videti nekoliko nerodna. Ko skače, je dobro viden njen mačje usločeni hrbet, značilen za družino kun. Vidrin pravi element, ki ga obvladuje, pa je voda; tu pokaže vso eleganco in spretnost vodne kune. Štiri tace, opremljene s plavalno kožico med petimi prsti, in močan rep ji omogočajo hitrost do 15 km/uro.
risba: Ueli Iff
foto: Marjana Hönigsfeld Adamič

3: Civilizacijski in tehnološki pritiski na vodne habitate in življenje v njih so vse večji. Vidrino vrnitev v evropske reke in potoke, iz katerih je po drugi svetovni vojni že izginila, bi morali tople pozdraviti in temeljito razmisliti o našem odnosu do narave in voda.
foto: Marjana Hönigsfeld Adamič

Kaj bi lahko imela vidra (*Lutra lutra*), vodna kuna, skupnega s ptiči, ki jim je v prvi vrsti namenjena pričujoča revija? Na prvi pogled ničesar. Njen življenjski element je voda, ptiči so se zapisali zračnim tokovom. Pa vendarle ... Tudi med ptiči srečamo vodne vrste, pri nas denimo čaplje, štoklje, vodomca in kormorane, ki si delijo vodni prostor z vidro. Tako ptiči kot sesalci pa dihajo s pljuči in mladiče vzrejajo na kopnem, voda je - vsaj v primeru vidre - večinoma le njihov prehranski habitat, na katerega so vsak po svoje odlično prilagojeni.

Čprav tako različna, sta življenjska medija zrak in voda za človeka, ki ga prištevamo med kopenska živa bitja, tuja in v veliki meri nerazumljena. Enako velja tudi za živali, ki naseljujejo zrak in vodo. Toda ptiči so bili vedno občudovani, saj so obvladovali človeku nedosegljive zračne višave, medtem ko vodne živali niso bile deležne tolikšne naklonjenosti; neuki ljudje so jih večinoma metali v isti koš ne glede na njihovo sistematsko pripadnost. Tako je vidra (pa tudi bober in drugi sesalci) - skupaj z ribami in raki - našla pot na postni jedilnik duhovščine, ki se ni rada odpovedala mesu. Tudi mokronoški župnik jo je menda, »pacano v sedmih kvašah«, na postni dan rad jedel.

Uživanje njenega mesa pa gotovo ni bil najpogostejši razlog za lov na vidro. Večja privlačnost je bil njen dragoceni, nepremočljivi kožuh, ki ga odlikuje tudi več kot 50.000 dlak na kvadratni centimeter (za primerjavo, zdrav človek ima na enaki površini največ 300 las). Strastne lovce pa je mikala tudi vidrina pretkanost in trdoživost, saj se je spretno izogibala pastem, ranjena pa se je zagrizeno bojevala za življenje do zadnjega diha, še bolj, če so bili ogroženi njeni mladiči. Lov na vidro je bil odprt vedno in za vse ljudi, seveda pa je bila puška rezervirana

za višje družbene sloje in lovce, ribiči in preprosti ljudje pa so jo lovili z različnimi pastmi. Prepričani so bili, da jim odžira ribe v potokih in ribnikih in marsikje se je to prepričanje obdržalo do danes. V srednjem veku so za lov na vidro uporabljali sulice in trizobe, preganjali pa so jo s posebej izurjenimi psi. Britanci so se lovu s psi odpovedali šele leta 1978, dve leti zatem, ko je vidro pri nas že v celoti varoval lovski zakon.

Vidra je v Sloveniji zavarovana vrsta. Na Rdečem seznamu ogroženih vrst pri IUCN (Svetovna organizacija za varstvo narave) je od leta 2004 uvrščena v kategorijo potencialno ogroženih vrst (NT). Poleg nacionalne zakonodaje jo neposredno in posredno varujejo tudi zakonodajne smernice Evropske zveze in vrsta mednarodnih sporazumov ter konvencij. Zelo pomembno je, da zakonska določila niso omejena le na vrsto, temveč varujejo tudi njeno življenjsko okolje (habitat). Najpomembnejši pravni instrumenti v Sloveniji, po katerih smo dolžni varovati vidro in njeno življenjsko okolje, so Zakon o ohranjanju narave z dopolnitvami, Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (vidra je uvrščena v kategorijo ranljivih vrst) in Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (varuje se vrsto, njen habitat, vrsta pa je tudi predmet okoljske odgovornosti).

Iz njenega življenja

Vidrino pojava je značilna in jo težko zamenjamo s katerokoli drugo živalsko vrsto. Podobnost je največja s sistematsko najbolj sorodnimi vrstami (družina kun), s katerimi pa je zaradi različnega življenjskega prostora ne moremo zamenjati. V slabih razmerah vidljivosti je pri nas v naravi največja možnost zamenjave s pižmovko (*Ondatra*

3

4

5

zibethicus), nutrijo (*Myocastor coypus*) ali (v zadnjih letih) bobrom (*Castor fiber*), ki pa so vsi predstavniki glodavcev. Vidra je predvsem izvrstna plavalka, kar se odseva v njenih morfoloških značilnostih. Telo je vretenaste oblike in izrazito hidrodinamično. Nadaljuje se v dolg, mišičast, pri korenu širok in proti koncu zašiljen rep, ki ga žival uporablja za krmilo in veslo pri plavanju ter za podporo telesu v vzravnani drži. Rep zavzema vsaj tretjino telesne dolžine.

Pri plavanju vidra vesla z nogami, ki so opremljene s plavalno kožico. Praviloma prednje tace pritegne k telesu, naprej pa se poganja s kačastim zvijanjem telesa in repa. Priložnostno krmari tudi z zadnjimi nogami. Enako hitra in spretna je pri plavanju na hrbtu, trebuhu ali boku, proti toku ali s tokom, pod ali nad vodno gladino.

K prilagoditvam na vodno okolje sodi tudi oblika glave, ki je sploščena in le nekoliko širša od kratkega vratu. Zabljeni uhlji komajda štrlijo iz dlake. Opremljeni so z notranjo kožno zaklopko, ki jo pri potapljanju tesno zapre. Podobno zatisne tudi nosnice. Oči so okrogle, nameščene precej skupaj in visoko na glavi, kar omogoča dobro prostorsko predstavo. Te lastnosti prispevajo k podobi, ki je zaradi podobnosti z »otroško shemo« ljudem tako pri srcu in jo lahko primerjamo s karizmo, ki jo imajo tudi medvedi, tjunlji in primati.

Razmislek o ogroženosti

Po svetu živi 13 vrst vidr, vendar evropsko celino naseljuje ena sama, evrazijska vidra. Njen areal razširjenosti je največji med vsemi vidrami; sega namreč še daleč na vzhod, v Azijo, kjer pa poleg te že najdemo tudi eno ali celo dve drugi vrsti. Severno Ameriko naseljuje naši najbolj podobna kanadska vidra (*Lontra canadensis*, prej *Lutra canadensis*), ki jo imenujejo rečna vidra (angl. *river otter*). Bolj kot po videzu pa se vrsti razlikujeta po načinu življenja: kanadska je družabna in živi v večjih družinah, naša vidra pa je samotarka in se druži le v času parjenja. Prav samotarski način življenja je veliko prispeval k njeni ogroženosti, saj posamezna žival potrebuje zelo velike

teritorije: za samca velja ocena povprečno 20 dolžinskih kilometrov vodotoka oziroma 15 km premera stoječih voda, za samico povprečno 11 dolžinskih kilometrov oziroma premer 11 km. Lahko si predstavljamo, da intenziven lov na majhnem ozemlju pomeni velike izgube v populaciji, ki se razdrobi in postane še bolj ranljiva. Do lokalnega izumrtja je le še korak.

Vidra ima enega samega naravnega sovražnika - človeka. Lov smo sicer pospravili v ropotarnico zgodovine, vendar pa so civilizacijski in tehnološki pritiski na okolje, predvsem na vodne habitate in življenje v njih, vse bolj raznoliki in vse bolj globalni. Vidrin povratek v zadnjem desetletju v evropske reke in potoke, od koder je po drugi svetovni vojni že izginila, bi morali toplo pozdraviti in temeljito razmisliti o našem odnosu do narave in voda. Ko bo vidra izginila drugič, bo tudi za nas že prepozno.

Več o vidri lahko preberete v knjižici *Vidra, zala mlinarica* (ki je izšla pri Inštitutu LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine) in na spletnih straneh www.lutra.si ter www.izobrazevanje.lutra.si. ●

4: Iz evropskega projekta LIFE je v Križevcih na Goričkem zrased vidrin informacijski in izobraževalni center AQUALUTRA. Ogle dati si je moč razstavo o vidri in njenem življenju, sodelovati na delavnicah, se sprehoditi ob potoku po vodeni učni poti in še marsikaj. Več na spletnem naslovu www.aqualutra.si. foto: Marjana Hönigsfeld Adamič

5: Evropski svet je izbral vidro za simbol Konvencije o varstvu evropskih živalskih in rastlinskih vrst ter njihovih naravnih habitatov (t.i. Bernska konvencija), s čimer je želel še posebej poudariti pomembnost njenega varstva.

VIDRINA OSEBNA IZKAZNICA:

Sistematika: red zveri (*Carnivora*)
družina kune (*Mustelidae*)
poddružina vidre (*Lutrinae*)

Slovensko ime vrste: Evrazijska ali evropska vidra
Znanstveno ime: *Lutra lutra* (Linnaeus, 1758)

EU koda: 1355

Telesna dolžina: samec do 1,20 m, samica do 1,10 m

Telesna teža: samec 8 do 11 kg, samica 5 do 7 kg

Dolžina brkov: do 25 cm

Število krempljev: prednja in zadnja taca po 5

Gostota kožuha: največ 50.000 do 60.000 dlak / cm² (človek ima približno 300 las / cm²)

Življenjski prostor: celinske vode in morske obale; v Sloveniji je najpogostejša v panonskem svetu.

Ogroženost: povozni; uničevanje, drobljenje in onesnaževanje primernih življenjskih prostorov; je zavarovana vrsta.

Značilnost: smrček je na zgornjem in spodnjem robu oblikovan v obliki odprte črke W.